27 DE ANI National
Cotidian fondat în 1997

Scris de **Claudia Marcu** 2025-05-12

Verdict devastator. Autoritățile statului provoacă majorările prețurilor la energie

Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei evită să abordeze frontal problemele grave ale pieței de energie, avantajând traderii și acțiunile speculative, atrag atenția experții în energie și finanțe. Un exemplu zdrobitor în acest sens este permisiunea participării traderilor la piața de echilibrare, în condițiile în care regulamentele europene interzic acest lucrul, tocmai pentru a evita atacuri speculative la adresa prețurilor, suportate, în final, de consumatori.

Într-un sistem energetic bazat total pe incertitudine și volatilitate, atât a producției, cât și a prețurilor, autoritățile statului ar fi trebuit să intervină în forță și, mai ales, decisiv. În România, acest lucru nu se întâmplă, fapt care reușește să mențină prețurile foarte sus, în detrimentul economiei și a populației. Cine câștigă, însă? Băieții deștepți și statul, bineînțeles, pentru că prețurile mari la energie au umflat încasările bugetare, de fapt, singurele care au contribuit, cu adevărat, la o creștere cât de cât a PIB-ului, căci economia a fost și este la pământ.

Amplificarea dezechilibrelor în sistemul energetic național se răsfrânge în costurile energiei, atrage atenția expertul în energie și finanțe Dan Gherghelaș. Acesta arată că, deși piața de echilibrare deține o pondere mică din consumul intern în termeni cantitativi, de 2-3%, prețurile penalizatoare neverosimil de mari, atât cele negative, cât și cele pozitive, înregistrate pe excedent, respectiv, deficit de energie de echilibrare, sunt de

natură a majora semnificativ prețul mediu al portofoliilor furnizorilor și, ca atare, prețurile energiei electrice la consumatori. ”Într-un sistem electroenergetic menținerea echilibrului între producția și consumul de energie electrică este esențială pentru funcționarea stabilă și sigură a rețelei. Acest echilibru se reflectă în frecvența sistemului, care este de 50 Hz (~±0,05 Hz în regim normal) în Sistemul European de Transport. Orice abatere semnificativă de la această valoare indică un dezechilibru care poate deveni periculos între cerere și ofertă, cu riscuri de declanșări automate, pierderi de sarcină și, în cazuri extreme, colapsuri de rețea”, afirmă Dan Gherghelaș.

Penalizări și recompense

Dezechilibrul tehnic apare atunci când, în timp real, energia produsă nu mai corespunde cu cea consumată, în timp ce dezechilibrul comercial reflectă diferențele între energia notificată și energia efectiv realizată de un participant la piață. Această abatere, calculată pe intervale scurte (de regulă 15 minute), este decontată financiar pe Piața de Echilibrare, explică analistul Dan Gherghelaș.

Participanții sunt penalizați sau recompensați în funcție de sensul și mărimea deviației, reflectând astfel costul real al asigurării echilibrului de sistem. Din punct de vedere tehnic, cele mai frecvente cauze ale dezechilibrelor sunt intermitența surselor regenerabile, în special eolian și solar, greu de prognozat cu precizie și scăderea inerției sistemului odată cu retragerea din operare a centralelor clasice sincronizate (prin pierderea inerției rotorice a generatoarelor cu masă mare – hidro, termo – și înlocuirea acestora cu invertoarele regenerabilelor, care nu contribuie la inerția sistemului). Din perspectivă comercială, dezechilibrele sunt cauzate de prognoze eronate sau neglijente făcute de producători sau trader, de lipsa de responsabilizare prin scutiri de la plata dezechilibrelor, în special în cazul noilor RES/ prosumatori, care se reflectă în interesul scăzut pentru acuratețea prognozelor și de comportamente speculative, mai precizează Dan Gherghelaș.

România e numai una

Deși piața de echilibrare are un caracter profund tehnic, legislația din România a permis, în mod discutabil, accesul unor participanți care nu controlează efectiv capacități de generare sau consum flexibil, susține Dan Gherghelaș. De regulă, aceștia sunt traderi sau PRE-uri (parte responsabila cu echilibrarea) fără infrastructură proprie – sau cu infrastructură minimă — care colaborează cu operatori de unități tehnice pentru a depune oferte pe piața de echilibrare.

Astfel de aranjamente permit participarea indirectă pe o piață concepută pentru reacție tehnică rapidă, subminând principiul fundamental al echilibrării reale: capacitatea de a răspunde operațional, prompt și direct la comenzile operatorului de sistem. ”Această ruptură între decizia comercială și capacitatea operațională de execuție nu doar că alimentează comportamente speculative, dar introduce și riscuri structurale în stabilitatea sistemului. Ea este expresia unui fenomen devenit cronic în sectorul energetic românesc: intermedierea fără responsabilitate operațională (rețeta clasică de succes în afaceri cu energie)”, semnalează Dan Gherghelaș. Este un model care contravine nu doar bunelor practici tehnice, ci și reglementărilor europene, care cer ca furnizorii de servicii de echilibrare să fie entități calificate, capabile să răspundă rapid și direct la comenzile

operatorului de sistem, cu consecințe vizibile în distorsiuni de preț și în creșterea riscurilor sistemice, mai arată expertul Dan Gherghelaș.

Dezechilibre, provocate pentru profit

Un alt aspect esențial și adesea ignorat este legat de modul în care traderii, prin achiziții constante de energie cu livrare la termen, acumulează volume peste nevoile reale ale portofoliilor lor, fără un plan clar și ferm de desfacere, spune Dan Gherghelaș. Această supracontractare sistematică creează un potențial structural de dezechilibru, întrucât nu întreaga cantitate va putea fi plasată exact la termen (pe interval orar, de exemplu) și la prețuri competitive în piață.

”Chiar dacă, formal, notificările transmise operatorului de piață sunt corecte, riscurile comerciale implicite ale acestor poziții speculative se transferă inevitabil în dezechilibre fizice – care sunt apoi preluate și compensate în cadrul sistemului de echilibrare. Conflictul de interese constă în faptul că tocmai acești traderi, care contribuie semnificativ la presiunea pe echilibru prin acumularea de poziții speculative, sunt și participanți activi în Piața de Echilibrare. Astfel, sistemul permite ca actorii care generează indirect dezechilibrele să fie și cei care profită din corectarea lor încasând penalizări pozitive într-o piață pe care au ajutat să o destabilizeze”, a atras atenția Dan Gherghelaș.